

RABOCOMMENTAAR

In bijna heel Europa daalt dit jaar de economische groei onder de nullijn en stijgt de werkloosheid, terwijl het overheidstekort oploopt. Hoewel de Nederlandse economie geen krimp te zien geeft en het financieringstekort nog iets daalt, neemt ook hier de werkloosheid scherp toe. De conjuncturele neergang in Europa brengt nogal wat bedrijven in moeilijkheden. Door de verminderde vraag naar hun producten is overcapaciteit ontstaan en is de winstgevendheid sterk achteruit gegaan. Bedrijfssaneringen, die gepaard gaan met veel banenverlies, moeten de kosten drukken en de winstgevendheid terugbrengen naar een aanvaardbaar niveau.

Loonmatiging geboden

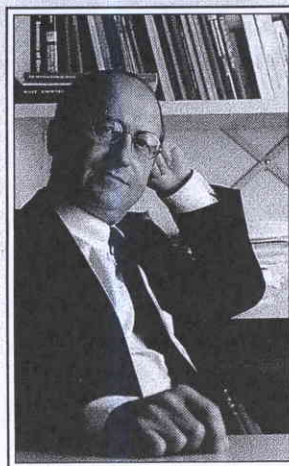
In zo'n situatie is een gematigde loonkostenontwikkeling geboden, teneinde zoveel mogelijk arbeidsplaatsen te behouden. In bijna alle ons omringende landen wordt dan ook een beleid van loonmatiging gevoerd. Zou Nederland daarbij achterblijven, dan worden onze producten duurder ten opzichte van die van onze concurrenten en loopt de werkloosheid nog verder op. Een nadeel van internationale loonmatiging is wel, dat de consumptieve vraag in heel West-Europa weinig toeneemt, waardoor ook onze uitvoer geen fors herstel kan vertonen.

Om de economie op lange termijn gezond te maken, zijn duurzamer maatregelen dan loonmatiging nodig, zoals versterking van onze (kennis)infrastructuur, verbetering van de werking van onze arbeidsmarkt en herziening van ons sociale stelsel. Wel kan loon(kosten)matiging er op kortere termijn aan bijdragen, dat aan de werkgelegenheidsafbraak een halt wordt toegevoerd. ♦

drs. J.J.L. Custers

*Stafgroep Economisch Onderzoek
Rabobank Nederland*

Stelling: Loonmatiging is een medicijn voor de Nederlandse economie, maar zeker niet het enige

In deze rubriek wordt een uit het nevenstaande Rabobankcommentaar afgeleide stelling voorgelegd aan een externe deskundige. Deze keer reageert prof. dr. A.B.T.M. van Schaik, hoogleraar Empirische Macroeconomie aan de Katholieke Universiteit Brabant op de stelling: 'Loonmatiging is een medicijn voor de economie, maar zeker niet het enige.'

In ons land zegt men elkaar voortdurend na dat de afgelopen 10 jaar 1 miljoen mensen extra aan het werk zijn gekomen door de lonen dicht bij de nullijn te houden. Met name het Centraal Planbureau en het Ministerie van Sociale Zaken houden dit praatje op gang. Deze visie deel ik niet. Loonmatiging zou vroeger, in de periode 1970-1980, een pepmiddel voor onze economie zijn geweest, want toen steeg de arbeidsinkomensquote tot ongekende hoogten. De trendbreuk in de economische groei rond 1973 zorgde bovendien voor een destabilisatie van de verwachtingen, wat strategisch gedrag, bijvoorbeeld in de vorm van liquidaties en rationalisaties, heeft uitgelokt.

Nu, 20 jaar later, is loonmatiging veranderd in een slaapmiddel. Als de bakens niet snel worden verzet, zullen we binnenkort wakker schrikken uit een boze droom, waarin het spookbeeld van vergaande globalisering en een forse daling van het aantal arbeidsplaatsen gemeten in uren werkelijkheid is geworden.

Nederland heeft de afgelopen 10 jaar vooral geprofiteerd van de stabiële groei van de wereldhandel en van

het constant blijven van de relevante wereldprijzen gemeten in guldens. De overaccentuering van loonmatiging als bindmiddel van de Nederlandse verhoudingen heeft ondernemers, met name in de exportsector, op het verkeerde been gezet. Er worden te weinig nieuwe markten aangeboord. Er is geen incentive, waardoor het specialisatiepatroon van de Nederlandse exportsector, dat erg ongunstig is en dat voor een gedeelte op oude technologische recepten berust, verandert. De bestaande technologische recepten zijn in be-

langrijke mate gebaseerd op de imitatie van Amerikaanse produktietechnieken in de jaren '50 en '60. Maar de inhaalgroei op Amerika is nu verleden tijd, niet alleen voor Nederland maar ook voor de ons omringende landen en Japan. Zelf ontwikkelen is moeilijker dan imiteren. Dat zien we terug in de groei van de arbeidsproductiviteit, want die ligt de laatste 15 jaar dicht bij de buurt van de 1%, dan van de 5% die we van de jaren '50 en '60 gewend zijn. De loonmatigungsstrategie sanctioneert het behoedzame en afwachtende gedrag van een rentenierende economie en dat is heel zorgelijk. ♦

Prof. dr. A.B.T.M. van Schaik